Број 47. Нови Сад, у недељу 29. фебруара 1920. Година LI.

„Застава“ излази сваки дан, осим понедељника и празника. Претплата је 240 круна на годину, 120 на пола, а 60 круна на четврт године. Претплатити се може бар на четврт године.

Поједини број 1 Круна.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Рукописи се шаљу на уредништво „Заставе“: Нови Сад, Ћурчијска ул. бр. 10. а претплата на администрацију „Заставе“: Нови Сад, Ћурчијска улица бр. 16. Рукописи се не враћају.

Издавалац друштво „Рад“.

Нападаји на нову владу.

Шта могу да буду новине? Могу да буду велике народне пријатељице и заштитнице народних права, а могу да буду најгоре народне завађачице. Ко хоће да се увери, шта могу те завађачице, нека прочита запевке њихове над гробом њихове хранитељице, над гробом владе, која је преминула ово дана.

Тешко је порицати, да и оне најгоре владе, што их је забележила историја, нису учиниле поред погрешака па чак и злочина, ма и најмања добра. О нашој ово дана упокојеној влади не може се то рећи. Она је гора од најгорих. Учинила није ни најмање добра. Учвршћавала је само себе и копала земљи гроб.

Народ српски, за време овога рата, изазвао је у сваком погледу угледа и дивљења, а несретна влада, која је преминула ово дана, стално је поткопавала своме народу углед. И то у одлучном часу, када се решава судбина. Сви се њени радови црне и нигде јој не видимо, чак ни случајно, ма и најмање добро.

После смрти доскорашње владе остали су трагови њени, листови њени. Ван себе су од жалости за родитељем својим и, што је главно, за хранитељем својим. То се може и разумети. Али је занимљиво, да у великој тузи својој нису били кадри да изнесу у корист умрлога ма и један једини успешан и користан чин, а камо ли низ заслуга оне господе, коју бране.

Томе би било данас потпуно време, али о томе нема ни речи. Све што ти листови чине, у томе је, да најцрњим бојама цртају нову владу, односно српске радикале.

Треба то читати, па видети, докле су заслепили. Они не виде, шта су радикали створили од Србије последњих десетина година. Они не виде, ко је створио и одушевљење и спрему за овај рат; не виде, ко је у том великом рату био на челу државе и коме се морамо дубоко поклонити за онај скоро невероватни успех. Би ли то могло бити, да су радикали били онакви, каквим их данас представљају они очајници? Успех ће свакојако бити бољи сведок од уверавања оних очајника, који су данас ван себе.

Али о чему би другоме могли и писати браниоци доскорашње владе?! Крај све њихове дрске смелости немају је толико, да се упусте у опис рада доскорашње владе, јер виде и сами, да о томе немају шта погодно рећи.

Без икаква рачуна, а против животног државног интереса, дозволила је влада, да извезу из земље у иностранство па чак и у Беч, животне намирнице, што није смело бити. А шта ћемо ми? Многи наши крајеви остаће ускоро и без хлеба. Али је та влада давала својим пријатељима права изважања противу свакога реда и закона те су ти стицали — милијоне. Тим су начином упропашћивали земљу. На поједине чланове владе отворено је изнесена сумња, да су у оној незаконитој добити и они имали удела. Али ти чланови владе нису смели да бране своју нападнуту част и иду на суд, што би дужни били, по правилима нашега друштва.

Но брига прошле владе није била само у томе, да своје трговачке пријатеље обогати. Исто се тако бринула, да свакога члана своје интелигенције, и најслабијег и најпокваренијег намести на чиновничко место, за које тај бедник није ни из близу дорастао. Да то може учинити, морала је одгонити свакога, који није био њен присталица. А то јој је било и главно начело. Једва је остао који од опозиције на месту па и тај не би дуго.

Овако може да ради неко само у својој кући, а не у држави. Али се свако у својој кући чува да тако поступа са својим чиновницима. Јер нико не жели своју пропаст. То је била у стању да уради у својој држави влада, која није мислила о држави, већ само о својим интересима.

Оваква влада морала је да отера из своје средине свакога, ко је имао савести и поштења. Стога је изгубила своју већину у сабору, иако је тај сабор удесила за себе. А кад није више имала већину за себе, одгодила је сабор и хтела га разјурити. Какве би изборе извела, може се замислити! А да би то народ мирно отрпео, тешко је веровати. Велика је срећа, што ова ствар није ишла у започетом правцу до краја. Био би ружан крај.

J. T.

О динару и круни.

Демократска влада се хвали, како је уредила валуту тиме, што је завела нове папирне новчанице: *динарокруне*. Нове новчанице нису још уређење валуте, то је само уређење новчаница, јер издањем нових новчаница још није створена већа метална (златна и сребрна) подлога за новчанице; та подлога може бити још умањена, ако је израда тих новчаница на страни плаћена металним новцем. Уређењем новчаница само се промет олакшава, уређује, који олакшава уређење валуте, али сама промена новчаница још није уређење валуте.

Новчанице треба да су практично удешене, за саобраћај згодне, у једном систему, јединствене. Ове демократске новчанице свега тога немају, оне носе на себи сасвим карактер демократске странке, види се одмах на њима, да није, као и све код демократа, тачно до краја смишљено, на некој чврстој основи израђено, него све надохват, нестручњачки. Као што је демократска странка састављена из најразличнијих људи, по народности, политичком осећају (у првом реду из оних, који су против Срба и свега српског, који нису Срби и који су слаби Срби, који немају јасна појма ни о народности ни о држави), тако су и новчанице, не упрошћене и уједињене, него слепљене и замршене.

И старе круне и стари динари су уређени у строго децималном систему, као сви нови новчани системи и нове метричке мере (само су сати још остали у дуодецималном систему). Демократска је влада та два система: децимални и дуодецимални смешала (4000 К = 1000 динара, 400 круна = 100 динара). Међу самим крунама смрсила је децимални и дуодецимални систем: имате 10 К, које остају, и 400 К и 4000 К нових новчаница.

Осим тога и однoшај круна према динару је у дуодецималном систему 4:1. Ова збрка у системима а нарочито у одношају круне према динару већ отештава промет: настаје вечито споро рачунање место брзог мењања новца. Ко купи за 7 К 35 п. штогод од трговца, који нема другог новца, него динарског да врати, то је читав рачунски задатак за ђаке, али не за промет, јер се мора израчунавати на четир децимала да претвори круне у динаре (7 К 35 п. = 1·8375 динара, а 7.350 К. = 1.837·5 динара).

Не знаш, ни на темељу чега је одређен однoшај динара према круни са 1:4. Ово је налик на трговца, који вара на мери, па да му мера изгледа вероватнија, увек у рачуну има дека и грама, никад није округла свота. Тако се и овде хтело показати, како је тај однoшај 1:4 тачно смишљен и на разлогу основан, а тако је исто могло бити и: 1:10, 1:3 и 1:1. Овај однoшај 1:4 је *проста самовоља* и неискреност према својим држављанима, за којима се можда сасвим нешто друго крије.

Не мењају се све новчанице т. ј. нису све новчанице слепљене као хиљадарке и стотинарке: није слепљено 10 К са динарима ни 2 К ни 1 К. Однoшај гвоздених 20 ф. није никако одређен према никленим филирима, а гвожђе и никл тек нису једне вредности. Није одређен ни однoшај гвоздених филира према никленим парама. Ситни новац није уређен ни уједињен никако.

Све то *страшно отештава промет*, јер ситне трговине има више него велике, сиромашних људи, који рачунају на круне и филире, има више (пиљарице, надничари и у опште раденици), него милијонара.

Каогод што је демократска влада уважала јединствену управу државну, тако, да постоје још непрестано без икакве потребе покрајинске владе, разни биљези, поштанске марке, разни казнени закони, трговачки закони, тако је исто и новчанице ујединила. До сада су биле само динарске новчанице и само крунске новчанице, дакле две, а сада имамо поред њих, после такозваног уређења валуте, још једну динарокрунску новчаницу, дакле три: старе динарске новчанице, старих десет К и нове динарско-крунске новчанице. То демократе зову уређење валуте а српски народ то много краће и јасније каже: „сватовско газдовање“. Све им је кусо и збркано, непромишљено до краја, несређено, штогод раде, као и аграрна „*преформа*“.

Сама техничка израда (мајсторска) није рђава. Наш народ ипак замера, што није место оних насликаних Гркиња са хитоном или можда Францускиња у неглиже-у, насликана по једна Српкиња, Хрватица и Словенка у народној ношњи.

Незгодно је на тим новим новчаницама, што су на истој страни и бројеви од динара (1000) и број од круне (4000), што при бројању буни. Боље би било, да је на једној страни стара дин. новчаница у својој досадањој боји, а с друге стране само крунска у другој боји; или још простије и јефтиније је могло бити, да се на динарским досадашњим новчаницама отштампала на једној страни одговарајућа вредност у крунама.

Овим новим новчаницама спасена је држава од прилива круна, али не сасвим, јер је остало старих 10 К, 2 К, 1 К; утврђен је стално однoшај између динара

Овај број стаје 2 круне.

и круне, што нико не зна, је ли добро, али свако слути да није. Уштедило се у папиру, јер од сада нема свака хиљадарка и стотинарка свој папир, него тек четири заједно. Ово је слаба уштеда за једну државу, од прилике онаква, као код дуванција, кад сваки пуши цигару по 2 К, а штеде у машинама па једном машином у вредности једног стотинитог дела крајцаре припаљују цигару.

Требало је сасвим нове новчанице и нов ситни новац завести и за динаре и за круне, па ако је оправдан одношај динара и круне 1:4, за сваку аустријску новчаницу дати нову (al pari), а Србијанцима за сваку динарску новчаницу толико нових, колико пута динарска новчаница више вреди од крунске. Тиме би се сви грађани изједначили и не би било у промету кубуре.

Јесте, да би требало код таке замене знатно више новчаница, него сада и да би се разлика између папирног новца и металне подлоге повећала т. ј. валута погоршала, али само у часу замене, а даље би се стално поправљала, кад би се одредило, да сваки двапут или трипут толико пореза плати, колико је до сада плаћао и када би се ратни добитци јаче порезовали него остали држављани; увукла би држава одмах велики део новчаница, један би део могла спалити а остало за своје потребе задржати.

Тако би се чинило, док број новчаница не спадне на потребну меру.

Много је *боље подићи порез за све држављане*, него смањити вредност крони на неку извесну меру, јер повишењем пореза распореди се терет за поправак валуте на све држављане и оне, који имају само новце, и оне, који имају свој капитал у некретнинама и покретнинама, а немају новаца.

Кад се пак вредност круне смањи или један део узме (као 20% код присилног зајма), онда тај терет носе само они држављани, који имају новац у рукама, а то је у великој већини сиротиња (надничари, чиновници и т. д.), а држављани, који свој иметак имају у другим предметима, не доприносе ништа (велика индустријска подузећа, фабрике, велики поседи, велики трговци, којима је новац уложен и т. д.)

Таким уређењем валуте, повишењем пореза био би терет расподељен и на све држављане и на све покрајине подједнако, и све би се брже и брже поправљала валута у некој прогресији, можда чак и геометријској.

Др. Милутин Симоновић.

Кретање и организација рад. странке.

Организација радикалне странке у Кађу.

Кађ, 24. фебруара.

У недељу 22. дана о. м. одржан је у Кађу састанак чланова радикалне странке, који је био многобројно посећен, а којом приликом је спроведена и организација странке у месту.

Госп. учитељ Б. *Јагеровић*, пошто је поздравио присутне чланове, у кратким потезима објаснио је политичка права и дужности држављана Срба као недржавотворног елемента, дакле народа другог, трећег реда — раје — у покојном Аустро-Мађарорсагу, а по томе иста као државотворног елемента у слободном и уједињеном Краљевству Срба, Хрвата и Словенаца — у Отаџбини нам Мајци Србији.

У вези са тим описао је рад радикалне странке у Војводини, која је чувала и будила народну свест Србинову, а за доказ тога служи нам та околност, што су аустро-мађарске власти многе чланове радикалне странке за тај њихов српски, родољубиви и народни рад прогониле, те са неке хазафићке висине и са омаловажавањем називале их „народносним агитаторима“, што тим Србима-народњацима само на част може служити.

По томе изнео је укратко историју државнога живота Српског Народа у Србији од последњих 40 година, а то је историја радикалне странке, пошто су њени чланови били вође и носиоци државно-политичког живота, чији је савестан рад у корист народа овако сјајним плодом уродио, да сада Србин слободно може српски осећати, говорити и живити.

Многобројни присутни чланови са великом пажњом саслушали су историју народнога рада радикалне странке, те уз одушевљено клицање Србији, Краљу Петру, Престолонаследнику, Пашићу, Протићу и Томићу одали признање својим вођама на народном им раду.

За тиме се приступило организацији странке у месту. На предлог г. пароха Вл. Вуковића за председника једногласно изабран је Обрад *Веркић*, за потпредседника Вељко *Ћосић*, за благајника Душан *Дражић*, и за тајника Аца *Стајић* и Бранко *Јагеровић* учитељ. У одбор изабрани су: Игњат Добановачки, Лазар Максић, Тома Ружичин, Петар Веркић, Стеван Мијатов трг., Рада Танурџија, г. парох Влада Вуковић, Озрен К. Владисављевић апотекар, Ђока Дражић, Милош Стојшић, Шандор Живанов, Тодор Босаков добровољац, Стеван Марков, Аца Павлов, Лазар Стејин добровољац, Петар Ботошки, Мита Јованов, Јоца Стајић добровољац, Паја Малешев, Васа Михајловић, Аца Марић, Никола Марић, Стеван Стејин и Живан Симин.

Једногласно је решено, да месна организација брзојавно поздрави вође радикалне странке: Николу Пашића, Стојана Протића и Јашу Томића, одаје им признање одобравајући њихов рад, као користан по цео наш народ у Краљевству.

За чланове радикалне странке уписало се 160 чланова а уписивање тече и даље. Кађани ће се сви редом врстати у редове радикалне странке. Решено је, да се половина чланарине сваке године уноси у средишњу благајну странке.

На конференцији прочитани су извештаји општина Србобрана и Аде, где су *демократски аграрни повереници многа земљишта поделили Мађарима и Немцима*, нашим највећим непријатељима, који у томе чину виде нашу слабост, те присутни са огорчењем негодују и осуђују тај рад, јер је и одвише српске земље прешло у њихове руке. Уједно изјављују жељу и наду, да ће нова влада *границу према Мађарорсагу населити Србима из неплодних крајева*, те исту српским живљем учврстити.

Најзад једнодушно је решено, да се у доидућу недељу т. ј. 7. марта о. г. у 2 с. по подне одржи *јаван збор*, на који да се позову радикални прваци из Новог Сада.

Спољни положај.

— Не постоји новији ултиматум. — Вилзон се заузима — Италијанске смутње. — Против Мађарске. —

Све вести, које се проносе, да су савезници упутили новији ултиматум, држе се за нетачне. Наша влада није примила у погледу решења јадранског питања никакав ултиматум. Савезници би тек онда могли предузети извесне мере, када се Америка буде коначно изјаснила о свом становишту.

Вилзон је попретио Савезницима, да ће Сједињене Државе одиста бити приморане да повуку версањски уговор из Сената, ако Савезници не би хтели уважити Вилзоново гледиште. Вилзон најодлучније одбацује лондонски уговор.

У Гасти и Сан-Ђовани ди Медуа су Италијани били скупили 2000—3000 плаћеника раскраља Николе у намери, да их пребаце преко наше границе, који би у Црној Гори и Санџаку имали да изазову немире. Ови најамници не показују нимало воље за борбу и већ су неколико пута бацали оружје

Италијани сада из петних жила настојавају, да ружном и подлом пропагандом придобију непријатеље Вилзонове у Америци, како би његов утицај ослабили.

Наша, чехословачка и румунска влада су споразумно решиле да против евентуалних смутњи од стране Мађарске заједнички и најодлучније иступе.

Политичке вести.

Барањски мађарски социјалисти за присаједињење Барање нашој држави.

Као што смо јавили, данашња центријско-реакционарна влада у Мађарској отпочела је праву хабсбуршку тактику: Насиље и терор против социјалистичких елемената. Ових дана су *убили* два угледна социјалисте: Белу *Шомођија* и Белу *Бачо* а. Осим тога су многи истакнутији социјалисти *нестали*.

Услед тога је наступило ужасно огорчење међу Мађарима социјалистима у нашој држави. Због тога су социјалисти држали у Печују збор, на ком су енергично протестовали против *белога терора* у Мађарској и тражили, да се Барања присаједини држави Срба, Хрвата и Словенаца.

Лондонска конференција.

У недељу су стигли у Лондон: Миљран, италијански министар спољних послова Шалоја и румунски министар председник Вајда-Војевод, који ће такођер присуствовати савезничким седницама. Седнице Врховног Савета настављене су ове недеље у министарству спољних послова.

Конференција амбасадора је одржана у среду, 25. о. м.

Нападај на Пољску.

Према брзојавима из Варшаве, у сектору „Полонија“ бољшевици су прешли у офанзиву, коју су већ одавно припремали. У суботу је целог дана трајао упоран бој. Пољска војска се храбро држала и одбила све јурише, који су на неким местима били врло жестоки.

Одговор пољске владе на руски предлог већ је спремљен, само ће бити претходно предан савезничким владама.

Радикали!

Читајте „Заставу“, која већ преко 50 година непоколебиво стоји на браничу Српства и која сад има још светију мисију да сврши. Настојавајте да наш свет што већим бројем чита „Заставу“ и обавестите суседе и пријатеље, да судбина Српства зависи од тачне политичке обавештености. Кажите сваком, да смо необавештеност о себичним циљевима демократа плаћали милионима, што све иде на нашу грбачу, и да смо нашу равнодушност могли платити чак и миром и слободом.

Радикали, читајте и обавештавајте сваког сваком приликом о политичком стању, јер само тако можемо поћи напред и сачувати велику тековину: нашу милу отаџбину.

Радикали, то љубав за род и отаџбину од вас захтева. Милетићев дух нам то налаже.

Вести.

— Из канцеларије Добровољачког Одбора. Председништво је добило 540 круна, које је скупио наш пријатељ Васа Јовановић-Вакин у сватови сина Милана Јефтића из Лединаца, да подели сирочади пострадалих добровољаца и ратом оштећених породица. За помоћ треба се обратити потписаноме.

Председништво изнова позива добровољце да што већим бројем и из што више општина дођу на збор 7. марта 1920. год., јер ће се на том збору, осим донашања правила, решавати и ствари, које су судбоносне по добровољце из Срема, Баната, Бачке и Барање. *На том збору треба да се формулишу тегобе не само добровољаца са солунског фронта, него и добровољаца са добруџког фронта и добровољаца из Барање, који још нису добили земљу и ако су се наши*

дични Бараљци сви листом нашој организацији прикључили.

Позивају се добровољци из свију пододбора да донесу и спискове својих погинулих и умрлих другова, јер има типова који шире вест да из Војводине није погинуо ниједан добровољац и да су у позадини служили.

Председништво позива све добровољце, без разлике странака, да дођу и констатују да ми живимо „сви за једног и један за све“, као што смо то и до сада радили, што највидније може доказати сам Одбор и наши другови социјалисте из Лока.

Зборно место је Канцеларија у Н. Саду и двориште Добровољачког Одбора и то у 10 сати пре подне. Председништво моли г. г. Нову Скандарског, председника жабаљске организације, Милоша Вучковића, председника бођановачке организације и добровољца Жику Николића из Старе Пазове да дођу 1. марта у Нови Сад ради извесног саопштења.

Председништво саопштава одлуку да се овај збор неће одлагати и да добровољци не поверују, ако би евентуално добили депеше, да је збор одложен, него да дођу — ма добили депеше лажног садржаја: да је збор одложен.

Председништво чини пажљивим добровољце зато, што су неке индивидуе већ чиниле овакве шеретлуке приликом странаčких зборова. — Нови Сад, 26. фебруара 1920. Председник Никола *Марковић*.

— **Суботичка афера и Вигова банка у Новом Саду.** У свези са дрским кријумчарењем нездравог мађарског новца у нашу земљу, у два маха смо по суботичком „Народу“ споменули да је у ту аферу умешана и новосадска банкарска радња Вилмоша Вига. Сад тај исти „Народ“ доноси подужу исправку, у којој вели, да Вигова банка *није уплетена* у ту аферу и да *Виг није ухапшен.* О том смо се и ми уверили те овде то и јавно констатујемо.

Али је Стипићев „Народ“ отишао и даље: Он је издао врло лепу сведоџбу Виговој банци, све у суперлативним епитетима. Тој се сведоџби већ не можеме придружити, кад је пресудом дивизијоног суда у Будимпешти, а исказом бившег шефа мађарске пограничне (т. ј. шпијонске) полиције у Новом Саду Памлењија утврђено, да је Вилмош Виг био *конфидент* и као такав пограничној полицији „учинио важне услуге“ („wichtige Dienste geleistet“). Па онда је Виг од заробљених Тимочана будзашто куповао динаре и ове с добрим ћаром уновчио.

— **Алманах Књижевног Југа за 1920** изашао је из штампе са бираним садржајем наших угледних књижевника, Срба Хрвата и Словенаца, који су се окупили око ревије Књиж. Југа. Цена 12 К. Добија се у свим књижарама.

— **Железничке радионице.** Министарство саобраћаја купило је од аустријске владе седам комплетних железничких радионица, које ће се ускоро успоставити и отпочети рад.

— **Грађење пристаништа.** Израда нацрта за грађење савског и дунавског пристаништа у Београду, поверена је руском инжињеру г. *Николајеву.* Нацрт ће бити готов у априлу, а градња ће, по свој прилици, отпочети на лето.

— **Скупа вожња у Босни.** Због преоптерећења на жељезници у Босни, путници из Сарајева у Мостар путују колима и плаћају за вожњу 2000 круна, а за вожњу аутомобилом у Босански Брод 10.000 круна.

— **Стрељани Цигани.** Из *Суботице* нам телеграфишу: „Данас, у петак, стрељана су три Циганина због многих крађа и разбојства“. Добро, добро, а шта ће бити са оним Нециганима, што су издали ову нашу државу и увукли нам преко 20 милијона рђавог мађарског новца? Хоће ли и те стрељати?

— **Чланарина „Просвјете“ у динарима.** Прошла главна скупштина сарајевске „Просвјете“ изменила је правила и одредила да чланови плаћају: добротвори 500 динара, утемељачи 150 динара, помагачи 1 динар, чим се круна замени динаром. Ова правила одобрила је влада у Београду. Замена круна у динаре већ је почела. Ради тога овим упозорујемо и молимо све пододборе и поверенике „Просвете“ и чланове, да чланарину „Просвете“ од сада прикупљају и уплаћују у динарима место у крунама и то како горе наведосмо, како измењена правила гласе. — Главни Одбор „Просвете“.

Девето чудо — аждаја Цицвара.

Чудно чудо кажу — кажу људи да се у главном граду једног троглавог народа појавила страховита неман. Откуд је она тамо дошла и како, нико не зна ништа поуздано. Неки тврде, да је тамо и поникла, где се развила, у барама и блатишту тог главног града, неки опет, да виде порекло од оне тарасконске аждаје Тараске, и да је само одрасла у домаћем блату главног глада. Немам података, да могу проверити те разне верзије, али ја и не налазим то питање за важно, јер где било да јој је корен, она смрди на домаће блато.

Сад би по реду требало, да је опишемо. Ама ја је нисам видео! Напослетку, аждаја као и свака аждаја, нема ни на овој ништа особено. Има велике раље, закрвављене очи, незајазиву трбушину, излучује непрекидно прљаву слуз, издише смрад. Кад год разјапи раље — а никад их не затвара — прска на све и сваког одвратну слуз и засипа све свепродирућим смрадом. Ах, тај смрад! Док пишем ове редове, већ почињем да га осећам!

Али апетит, њен незајазиви апетит, њен аждајски апетит! Све гута, не бира ни шта ни одакле, и кад је нужда глади натера, и своје рођене ждере. Све гута, и никад јој није доста. А баш су је кљукали управници главнога града троглавог народа! Све су бацали пред њу, и пред ждрела и у ждрело, смрдљиво ждрело, ништа нису жалили, ни мртво ни живо, ни мало ни велико. Кад би је нахранили тврдим стварима, металним н. пр., онда би јој се отворио тек незајазими апетит, апетит на живе људе! А нису жалили управници ништа, да је засите, бацали су пред њу и људе, и највеће људе, и мудраце, и учитеље и вође народне, и ко зна, шта би све побацали пред њено ждрело до послетка, да и неман као и свако зло не носи у себи клицу уништења, смрти. Јер оно ће јој доћи главе, чим се одржава. Од силнога кљукања напослетку ће се распасти и удавити у властитом смраду...

Ах, тај свепродирући смрад све ме више обузима, глава ми се заноси, мука ме дави, не могу више да пишем.

Адв.

Нашим пријатељима.

Молимо агилне пријатеље Радикалне Странке, да нам препоруче *поуздане људе,* који ће *распродавати „Заставу“* на следећим станицама:

У Сомбору, Врбасу, Суботици, Новом Саду, Осеку, Даљу, Земуну, Панчеву, Великом Бечкереку, Великој Кикинди, Вршцу и Инђији.

Распродавци добијају 20% од распроданих бројева и ту суму могу одмах задржати. Осим тога администрација „Заставе“ побринуће се, да и друге радикалне листове добију ради распродаје под истим условима. Ако се пак траже и листови странака, које су у савезу са Радикалном Странком — добијаће и те листове.

Кратке вести.

— Државни дугови Немачке износе 204 милијарде франака.

— У Босфору су два брода са путницима наишла на мину. Око 2000 путника нашли су смрт у таласима.

— Железничари у Италији прете општим страјком. Влада се налази у тешком положају.

— Социјалистичка федерација Сене пришла је трећој интернационали са 9930 против 8998 гласова.

— Агенција Стефани демантује вести о радничким изгредима у Ђенови.

— Фински раднички савези изразили су се одлучно против диктатуре пролетаријата.

— У Лондон је стигао јерменски патријарх Завен са жалбама јерменског народа, који се још увек налази под турским притиском.

— Жонар је предао дужност француског делегата у репарацијоној комисији бившем председнику републике Поенкареу.

— Председник Вилзон ће у најкраћем времену моћи да преузме све своје дужности. Он већ сада ради од 8 сати из јутра.

Курс валута и ефеката.

Врста:	курс у крунама: нуди се за		тражи се за	
I. Валуте:				
Динар	4	05	4	
Франак	10	25	10	—
Енглеска фунта	448	—	445	—
Грчка драхма	14	25	14	—
Талијанска лира	7	65	7	50
Румунски леј	1	95	1	85
Бугарски лев	1	72	1	60
Долар	133		131	50
Немачка марка	1	85	1	75
Рубаљ (Романов)	1	30	1	20
Дукат мали	260	—	250	—
Дукат велик	1200	—	1150	—
Наполеондор	460	—	455	—
Швајцарски фрк.	20	75	20	50
Чешке К	1	40	1	30
Аустр. К	—	45	—	40
Сребрне К	7	—	6	50
10 К у злату	230	—	228	—
20 К у злату	458	—	455	—
II. Ефекти:				
Деон. Срп. Б. Загреб	950	—	900	—
Деон. Хрв. Е. Б. Загреб	1635	—	1620	—
Деон. Прив. Нар. Б. Београд	12600	—	12500	—
Деон Брод. Дрш. Београд	2040	—	2030	—
4% Срп. зл. рента	1620	—	1600	—
4½% Срп. зл. рента	1650	—	1620	—
2% Српски лоз	512	—	510	—
Дувански лоз	100	—	95	—
4½% зл. Хрв. Еск. Банке	105	—	—	—
4½% здж. град Загреб	102	—	100	—

Телеграми.

(Пресбиро, Нови Сад).

Николини плаћеници.

— Интерпелација једног поштеног Италијанца. —

Београд, 27. фебруара. Рим. Социјалистички посланик Лазари упутио је италијанском министру војном и министру унутрашњих дела питање, због чега је дозвољено организовање црногорских трупа у Италији, одакле су узете велике своте за њихово издржавање и снабдевање и какве везе постоје између италијанских команди и црногорских плаћеника у Гаети, кад Црна Гора већ као држава не постоји више од годину дана. Зашто црногорске избеглице у Италији примају материјалну помоћ?

Трумбић у Лондону.

Београд, 27. фебруара. Мин. иностраних дела др. Трумбић стигао је 25. о. м. у Лондон.

Талијанска насиља у Далмацији.

Сплит, 27. фебруара. У шибеничке тамнице су доведени свештеник Петар Рудан и 4 угледне личности из Богомоље. Они ће оковани бити пренесени у Задар.

Вилзонов одговор Савезницима.

Париз, 27. фебруара. Депеше из Лондона потврђују вест, да је Вилзонов одговор предат Лојду Џорџу и Миљрану 25. фебруара у вече. Вилзон изјављује да се држи предлога, који је месеца децембра предат Шалоји у Лондону. Вилзон у свом одговору у принципу допушта нове преговоре.

Мировни преговори са совјетском Русијом.

Лондон, 27. фебруара. Лојд Џорџе, по писању пештанских листова, пристао

да се отпочну мировни преговори са совјетском Русијом, јер се наводно бољшевичка влада изјавила приправном, да изврши потпуну демобилизацију ако Мировна Конференција пружи потпуне гаранције за даљи опстанак совјетског режима и државних граница.

Демонстрације против мађарског терора.

Печуј, 27. фебруара. Овде су одржане велике радничке демонстрације против политичких убистава у Мађарској. На збору је било преко 20 хиљада радника. Једногласно је решено, да се војска мађарског вође Хортија ни у ком случају не пусти да уђе у Барању. Збор је одржан у највећем реду.

Захвала.

Објављуіући својим даљим рођацима, знанцима, друговима и пријатељима тужну вест о смрти наше добре, пожртвовне и никад непрежаљене матере и супруге

† Љубице Протић рођ. Кириловић

која се дне 10. фебруара о. г. по кратком боловању у својој 76-ој години у вечност преселила, а тронути у нашој тузи видљивим изјавама саучешћа многобројних пријатеља наше куће у Карловцима, осећамо се дужним, свима њима на тој љубави топло заблагодарити, а посепце високопречасној и пречасној господи, Архимандриту Дру Августину Бошњаковићу, управитељу Монашке Школе, протосинђелу Др. Максимилијану Хајдину, конз. бележнику и духовном референту, А. Шимићу свештенику, јеромонаху Пантелејмону Лазићу, те јерођакону Лонгину Томићу, који нас драговољним учешћем при побожном и складном опелу нарочитим дугом благодарности и признања задужише.

Не мање нас је задужио својом искреношћу и сталним некористољубивим радом око очувања здравља наше миле покојнице г. др. Обрад Максимовић лечник, на чему му усрдна хвала!

У Срем. Карловцима, 12. фебр. 1920.

Михајло Протић, домар Народног Дома; супруг.

Деца:

2407 1—1 Прота **Јован Протић**, катихета у сарајевској реалци

Станко Протић, парох брестовачки, **Марко Протић**, свештеник суботички, **Зорка Протић**, учитељица зворничка.

Број 29/1920.

Дражбени оглас.

На тражњу „Великокикиндског Парног Млина деон. друштва“ овим објављујем, да ће се *дана 6. марта 1920. после подне у 2 часа* одржати, уз моје посредовање, јавна дражба и на овој продати осам (8) вагона, односно 76.365 кг. окрњеног кукуруза, у партијама од по 50 метарских цената, који је кукуруз купила фирма Карнер Еде из Темишвара, али га није преузела. Дражба ће се одржати у реченом року на лицу места, то јест у овдашњем магацину горе поменутог великокикиндског парног млина деон. друштва и тај кукуруз продаће се ономе, који понуди највећу цену уз обавезу да куповну цену одмах у готовом потпуно исплати.

Извична цена је 300 К по метарској центи, но у случају потребе роба ће се продати и испод ове цене. За каквоћу робе не јамчи се ни у ком погледу.

Лицитанти дужни су пре дражбе да положе потписаном јавн. бележнику у име пишманлука 5000 К за сваку партију од 50 метарских цената.

Купац је дужан робу одмах преузети. Пристојбу од овог купа дужан је купац платити.

Дано у *Великој Кикинди* 21. фебр. 1920.

др. Иван Веселиновић
2439 1—1 (М. П.) јавни бележник

Електромори од 2—10 коњс. снага за новосадску струју: Drehstrom: 100 V; 42 Per швајцарски фабрикати, приспели су. Електротехнички биро, електр. инж. Ђорђа Михајловића, у Новом Саду, Војводе Бојовића ул. 25. — код касарне „Краља Петра I.“ 2452 1—1

Вршаћа машина на продају, самоходна, 8 коњских снага, казан Рустон, вршајица Хаип из Црвенке. Обратити се на Јоцу Грбића, Жабаљ. 2447 1 2

†

Након краткога боловања преминуо је у *Руми* 4. фебруара у 57. години свога живота наш мили супруг и брат

Стева Николајевић,

трговац и поседник у Стејановцима.

Тим поводом сматрамо за своју дужност, да најтоплије захвалимо: стејановачком пароху госп. Душану *Рајачићу*, што је чинодејствовао при погребу и лепим се говором у цркви опростио од свога „кума“ и „парохијанина“; пријатељима и приврженицима из Стејановаца, који су у великом броју дошли на погреб, покојника из братове куће носили до цркве и појали при опелу; госп. Дру Стевану *Добричићу*, који се с њиме као политичким борцем свесрдно на гробу опростио у име Српске Народне Радикалне Странке, као и члановима њене Месне Организације, који су га након опела изнели из цркве; Румској Штедионици, која га је као члана свога Управног Одбора уписала за добротвора Српске Трговачке Омладине; напокон Српском Певачком Друштву, Српској Занатлијској Задрузи, па и свима сродницима, пријатељима и знанцима из Руме и са стране, који нам изјавише саучешће или непрежаљеног покојника испратише до вечне куће.

Још једном захваљујемо свима, који с нама ма на који начин делише нашу велику жалост; а незаборављеноме супругу и брату *Стеви* нека је „Вечан спомен“! 2409 1—1

У *Руми*, 17. фебруара 1920.

Ожалошћена супруга и браћа.

75 хекти вина, добро очувана од 1917. и 1918. сланкаменке и ризлинга може се добити по умереној цени код поседника **Тодора Милинковића, у Черевићу** (Срем). Погодно за извоз, јер је паробродска станица у месту. 2449 1—2

Јефтино се продаје 72½ хект. у једном комаду добре ораће земље са лепим сенокосом и зградама. Лежи поред главног Ваљевског друма на Убу. Обратити се на Администрацију овог листа. 2448 1 2

Продаје се једно **ФИНО КОЖНО СЕДЛО.** Трговачка Омладина, Богданова улица број 29. 2445 1—1

Један потпуно нов **ПИАНИНО** на продају. Цена 20.000 круна. Упитати у Админ. „Заставе“. 2450 1—1

БАНКАРСКА и ТРГОВАЧКА РАДЊА

Србослав Јеврић и Карел Кашпер

БЕОГРАД, Поенкареова ул. 6. — Телефон: 539. Брзојави: „Србисловија“.

Бави се: **Банкарским пословима**, нарочито куповањем и продајом хартија од вредности, валута и девиза; **пословима са робом** примајући налоге за куповину и продају робе у комисији. 2433 2—6

Хлебарског мајстора добро вештог за печ. леба, по могућству и за бурек потребујем под платом или за ортака или да му лично предам за себе пекарницу на најлепшем месту у Пожаревцу. Ради споразума обратити се мени у Пожаревцу. **Риста Х. Колоњац.** 2436 2—5

Фото-Керамички Завод Недељковића, Ниш, Вожда Карађорђа ул бр. 67. Израђује у фото-керамичком заводу фотографске слике на порцелану, стаклу и металу у једном тону и у бојама. Нарочито се препоручује фотографија на порцелану за надгробне споменике. — Израђује у фотографском атељеу слике од минијатире па до природне величине у једном тону и у бојама Израда по најусавршенијем начину и на најбољем материјалу. 2415 2—5

Швицарских **Mühlengaz**-а од бр. 4—14. као **Griessgaz**-а од бр. 60—70 добије се код тврдке **Фрањо Храбал, Осек**, I, Трг Краља Петра бр. 3. 2419 1—3

Већу количину **БУРАДИ ЗА МАСТ,** канта петролеумских и сандука продаје филиала **Јове Гиговића**, Инђија. 2418 2—3

Позор! Позор!

Ако желите добро, солидно и стручњачки послужен бити, а ви потражите манифактурну радњу на велико и мало

Ижо Вајнфелд, — Нови Сад,

2420 Јеврејска улица бр. 22. 2—2

ИМАМ НА ПРОДАЈУ

вина прве врсте

150 хектолитара новог шилера,
150 „ „ белог.
100 „ старог белог и црног од 3 године.

Обратити се на:

Димитрију Вричића, Нови Сад,

1451 1—2 подрум Дунавска ул. бр. 10.

На продају 3 стаклена ормана, 2 стаклене тезге и 1 дрвена тезга од тврдог дрвета. Упитати код М. Јовановића, Нови Сад, Трг Ослобођења бр. 2. 2432 3 3

НАЈВЕЋА СЕНЗАЦИЈА „АПОЛА“

БИЋЕ 2446 1—2

БЕЛА РУЖА.

НОВО! НОВО!

ТЕКСТИЛНИ МАГАЦИН

БРАЋЕ ВИШАЦКИ

Карађорђева 25. БЕОГРАД Карађорђева 25.

У НЕПОСРЕДНОЈ БЛИЗИНИ САВСКОГ ПРИСТАНИШТА.

Част нам је известити Господу трговце из околине, да смо уредили специјално текстилно одељење, које ћемо стално одржавати добро сортирано у свим текстилним артиклима најбољих светских производа, уз врло тачну и солидну послугу, нарочиту пажњу скрећемо на наше солидне цене без конкуренције, препоручујемо следеће артикле које се на складишту налазе. Мушких пролетних штофова за одела, женске штофове за костиме, сомота и плиша за хаљине, зефира белог и у боји за блузе и веш, беле јапанске свиле, градла за мадраце, све врсте поставе, женских, мушких и дечијих чарапа, џепних марамица, вуненог и ланеног плиша за тапетаре и декоратере, у свима наведеним артиклима стоји поштованим интересентима велики избор у свима квалитетима и бојама.

2444 Мустре на захтев шаљемо у целој Југославији бесплатно!! 1—15

Пре него што вашу потребу у наведеним артиклима подмирите, не пропустите а да наш магацин не посетите, уверићете се колико ћете на купу уштедити.

Управник: Јаша Томић. Штампарија Натошевић, Нови Сад, Богданска улица број 3. Одговорни уредник: Јанко Перић.

На исправак митрополитске канцеларије.*)

1. Није епископ Летић основао Српску Банку у Темишвару, већ ју је основао др. Теодоровић са друговима, који су већ дотле имали у Мехали Задругу па је ова постала филијала банке. Доцније, не знамо чијом кривицом, др. Теодоровић, оснивач, морао је да напусти банку, али знамо, да др. Теодоровић од тога дана не познаје епископа Летића.

2. Није заслуга епископа Летића, што је у епархији темишварској смештено било до 3000 босанске деце, већ је то заслуга у првом реду *свештеника* и *учитеља* те епархије, а у другом реду оних, који су епископа Летића нагонили да помогне ствар у епархији. Да ово стоји, износимо, да је епископ Летић *последњи* одлучио да помогне овај рад. Његова окружница изашла је месец дана *доцније* од сличне окружнице епископа вршачког и бачког, онда, када се већ нико није плашио, када су у Н. Саду већ у велико радили и када су га околина и они из Загреба у потпуном смислу речи *нагонили*. Да је тако, зна то добро и г. Васа Муачевић.

3. Раду епископа Летића угарска влада *није могла замерити, нити је у опће икад замерила*. Епископ Летић није самостално са конзисторијом постављао свештенике, већ је *најпре* тражио саизволу од локалних величина, мађарских магната, барона и грофова, па кад су сви великодушно пристали, онда су тек он и његова конзисторија „самостално“ решавали и свештенике постављали.

4. Епископ Летић није судио по правди Бога истинога. Он није прогонио онога, који је пијан, ноћу у блату оставио мантију, па му је мантија на полицију однесена, нити је прогонио онога свештеника, који се тукао у цркви, који је целу ноћ банчио па на јутрењу у олтару пио воде, а пре литургије ракије; он зна зашто не; већ је прогонио онога свештеника, који је као катихета међу школском омладином ширио „Новог Србина“, немилостиво је прогањао баш онога честитога свештеника, кога су Срби Темишварци, желећи му дати задовољштине, пред долазак српске војске једногласно изабрали за председника Народног Већа у Темишвару.

5. Епископ Летић није тако строг канониста, како то многи мисле. Кад треба, уме он и да зажмури. Тако је зажмурио, кад је моћног градског начеоника у *орнату* поздрављао на *мађарском* језику. Жмурећки је ишао на погреб једном самоубици, мађарском барону, а пре тога су му канонски прописи бранили, да оде на погреб своме дугогодишњем учитељу појцу саборне цркве, који је такођер сам себи живот одузео. Жмурећки је поставио *катафалк* у саборној цркви на дан погреба Фрање Јосифа и на дан парастоса бившем вел. жупану, злогласном Јоановићу, комесару темишварском.

6. Српске школе сачувао је народ српски, који је принашао све веће жртве. Свакако је и епархијска управа добра била, но ту имају заслуге сви, који су око ње радили. Радили су то исто и у другим епархијама, па су српске школе *свуда* сачуване. Према томе, и друге су епарх. управе добре биле, и друге су своје школе сачувале, што је напослетку свију дужност била.

7. Није нам познато, да је енергично одупирање епископа Летића спасло в. дев. школу новосадску, но знамо да је 1917/18. године предводио изасланство у Пешту, да спасава сомборску учитељску школу. Али, зашто епископ Летић као члан МЦШСавета није у овој ствари ишао у Пешту још почетком 1915. године, кад је требало порадити, да се не затвори школа? Зашто није онда помогао епископу Мирону, кад му је оваква помоћ у истини требала? Онда епископ Летић није журио ни у седницу у Карловце, већ је оставио, нека то све стари епископ Мирон сам реши.

8. Интересантна је управа епископа Летића за време комесаријата. То би нам најлепше знали описати Срби у селу Срп. Св. Мартону у епархији темишварској.

Овде су Срби експонента владичиног *мућковима* дочекали. Овде све до рата народ није ишао у цркву, него је сам себи службу божју приређивао на гробљу. Деца се нису крштавала, омладина се није у цркви венчавала, а мртви се нису по обреду црквеном сахрањивали, — све благословом мудре комесарске управе владике Летића!

9. Истина, епископ Летић је издавао опширне посланице. Сад бисмо му захвални били, да нам пошаље оне, које је за *време рата* написао, да утврдимо: шта је морало ући, а шта је требало изостати?

Сад је доста! Ако митрополитска канцеларија жели, изнећемо и опширне доказе.

Други који све зна.

*) Види „Заставу“ број 35.

Протестни зборови

против италијанске халапљивости.

(Дописи „Застави“.)

Рума, дне 18. II. 1920.

Српска трговачка омладина румска сазвала је код нас о Сретенију народни протестни збор против талијанских тежња на наше крајеве у Истри, Далмацији и на нашу Ријеку. На овај збор су биле позване све наше хумане установе, политичке организације, основне школе и гимназија. Овом збору одазваше се сви позвани, а поред ових сакупио се био и леп број наше интелигенције, а још већи број *ратара*, како из Руме тако и из околице.

Збор је отворио у 11 сати пре подне друштвени потпредседник г. Младен *Мармош* па поздравивши присутне, образложио је сврху састанка а затим предложио за председника збора г. др. С. *Добричића* а за тајника г. Н. *Мандића*. Г. др. *Добричић*, примивши се ове дужности, објаснио је присутнима значај протеста а затим поделио реч г. др. Ж. *Миладиновићу*, који нас је својим говором упознао са свима неправдама, које нам хоће да наметну лондонским пактом, и злим последицама, које би имале доћи након овако неправичног разграничења. Говор је био са пажњом саслушан а г. Миладиновић бурно поздрављан.

Затим је г. председник дао реч г. *Ловрићу*, професору, сину оних крајева, које нам желе отети. Са пуно синовске љубави, са много патриотског осећања бранио је он и доказивао наша права на пределе, које нам хоће „нова Аустрија“, Италија, да отме. Приказао нам је стварно, шта све губимо у економском погледу, ако нам се спорни предели одузму. Изложио нам је то обзиром на нашу пољопривреду, индустрију, трговину, у опште на наш економски и културни развој. Славећи херојзам српске војске ускликнуо је, да ће Срби, Хрвати и Словенци знати и хтети бранити како Сочу тако и Вардар. Прекидан у своме говору бурним узвицима одобравања, завршио је свој говор на опште допадање.

Г. др. П. *Јовић* затим нам је приказао постанак лондонског пакта, прилике под ко-

Листак.

Др. Ж. Продановић.

Како је Поћорекoв план

доспео у руке Србијанцима.*)

Иако ми је поручник Пајер рекао, да ће план за напад против Србије други дан донети, није могао, јер је предаја Д-р Лазице (Бајића — Ур.) и његовог друштва много што-шта у нашем понашању променила. Морали смо, иако невини, да се чувамо и од рођених сени. Сваком је од воље било, да нас оклевета, колико је хтео. И не само ми Срби, него и Хрвати, што су нама наклоњени били, патили су поред нас. Морали су да се крију, ако су хтели, да с нама говоре.

Поред свега тога јутрос рано усудио се поручник Пајер, да ме походи. Донео је што је обећао. *На два танка, провидна папира, нацртан цео наш план и тачну раздеобу наших сила и топова. Чак тачно и место, где треба да почне и време, у које да се догоди.*

— Ево ти, пријатељу, драгоцено благо а ти ако га можеш предати Србијанцима, учини што пре, јер, к'о што видиш, за најкраће време отпочеће напад, — с тим речима ословио ме је поручник Пајер ушавши у моју собу.

— Хвала ти, до неба хвала, рекох му сав уздрхтан.

Како се у соби мојој још није добро видело, упалио сам свећу. Ну да нико не би дознао, шта се нас двоје унутри договарамо, заповедио сам служаку Самарџији, да прозоре застре ћебетима и да пази на вратима. Иако му нисам рекао у чему је ствар, изгледа, да се лукави Личанин омишљао.

Кад сам сигуран био, да нас нико не може чути ни видети отпочео сам:

— Пајеру, драги Пајеру, реци право како си дошао до плана.

Истину да ти кажем, на чудан начин. Пре неки дан чуо сам од једног наредника из канцеларије бригаде, да су планови за напад приспели од кора. Тај дан нисам га хтео испитивати подробније. Тек сутра дан замолио сам га насамо, да покаже тајне. Он, не слутећи, шта ми је намера, издаде ми папире. Ја их на брзу руку што сам тачније могао прекопирах. И како сам у инжињерском одељку у то време и друга посла имао, никоме није упало у очи. Осим мене и сад тебе нико на свету не зна о томе.

— Дакле ова копија одговара сасвим оригиналном плану.

— Тако је. И ако сам брзо радио, пазио сам на сваку ситницу.

После тога заћутали смо обојица. Видело се, да смо напрегнули сву нашу умну снагу, да што брже измислимо пут, којим бисмо могли издати план.

— Знаш, Пајеру, шта ми је овога тренутка на ум пало?

— Да чујем.

— Има већ две недеље одкако наши пред мочварама леже. Од то доба лешине, што се између нас и Србијанаца виде, почеле су увелико трунути. Није чудо, што је смрад из дана у дан све већи бивао. Ето јуче тужило се цело часништво, да не може дуго издржати. Молило ме да као лечник предложим пуковнику Курелцу, да покуша од Србијанаца, за неко време, да затражи примирја, да би се мртваци могли покопати.

— Шта велиш, не бих ли том приликом могао протурити план?

— Дакако. Само не оклевај. Ако је могуће још данас.

— Држим, да не би добро било, да о томе знаде пук. Највише ако известимо мајора Витаса. Ако с њиме нешто отпочнемо, готово је све.

— Само је питање, хоће ли теби дозволити, да преговараш.

— Тога се и ја бојим, али кад је о сахрани реч, најприродније би било, да ја као лечник будем присутан.

— Нема сумње, да је све то тако. Али предаја Д-р Лазице је учинила, да је много што-шта за неко време немогуће.

— Имаш право. Али ако нешто удесимо ствар, ићиће све к'о на концу.

У тај пар ушао је унутра служак Самарџија.

— Госп. надлечниче, ту је Пера, болничар, да ли ћете отпочети преглед?

— Ако је све спремљено, можемо одма.

Затим сам се на брзу руку обукао. И пре него што сам се раставио од Пајера, најљубазније захвалио сам му се на драгоценој ствари. А он стискавајући руку ми рече: „Учинио сам дужност своју, сад ми је лакше срцу“. Затим се брзим корацима удалио од мене. Ја сам за неко време застао, гледајући га, како преко великога блата иде кући. Да поштена човека и великога родољуба! Јединствен пример у овом несретном добу, где је Србин омражен као последњи скот.

За неколико тренутака па сам стигао преко у болницу. Ту сам на брзу руку свршио преглед болесника. А одма затим дао сам се па пут у ров. Хтео сам, што пре да покушам срећу код мајора Витаса. Али на моју невољу, чим сам село оставио, отпоче пуцњава

*) У ваљано уређеном србобранском „Новом Листу“ излазио је низ врло занимљивих подлистака из пера г. дра Живка *Продановића* под насловом „Из Ратне торбице“. У овом подлистку говори г. писац о томе, како је *додао један план*, који је познати аустријски генерал Оскар Поћорек смислио за напад на српске положаје у почетку светског рата. Ствар је врло занимљива и зато је и ми преносимо. — Ур. „З.“

јима је састављен и закључен и његове зле стране не само по нас, него и по саме уговораче и тадашњи положај Србије, иза чијих се леђа све то радило, чиме је оцртао кратковидност европске дипломације и њену нетактичност према Србији. Заиста му је ово смишљено разлагање, не само као сину намучене Далмације, него и као агилном омладинцу, служило на част.

После овога је *председник* збора замолио присутне, да саслушају резолуцију и да је у целости прихвате, нашто је тајник збора прочитао одлуку, којом се протествује против незаситости талијанског империјализма и моли наша влада, да свом енергијом поради на томе, да се наши крајеви припоје нама, да нам се не кида месо са нас живих и не чупају из нас плућа, на која морамо дисати. Резолуција на крају апелује на великодушност *америчког* народа и на познату праведност великог Вилзона.

Резолуција је прихваћена једногласно, а затим је г. председник, захваливши се присутнима на одзиву, збор распустио.

Српска трговачка омладина румска, која је заиста једна од највреднијих нам установа у Руми, и овом приликом је доказала своју агилност и смисао за рад на опште-народним стварима па је достојна признања и сваке похвале.

*

Митровица, 16. фебр.

Овдашња Трговачка Омладина, у споразуму са свима политичким странкама, одржала је 15. о. м. протестни збор против империјалистичких тежња талијанских на нашу Истру, далматинско Приморје са острвима, на Ријеку и Задар.

Сви говорници су жестоко и оправданим огорчењем устали против такове харамијске политике италијанске те је једнодушно донесена и резолуција у том смислу.

*

Са седнице Српског Сокола у Бачком Товаришеву послат је Новосадској Трговачкој Омладини телеграфски поздрав, у ком се вели, да ће Соколи бити с омладином и народом до коначне победе над отимачима Талијанима.

Успех радикалног дана на Три Јерарха.

У многим местима нашега Краљевства одржан је на Три Јерарха радикални дан, те су том приликом приређена предавања и импровизиране забаве. Уједно су скупљани и новчани *прилози на страначке агитационе цели.*

До сада су управи радикалне странке у Новом Саду стигли ови новчани приноси:

У *Мошорину* (у Шајкашкој) су 56 прилагача приложили свега 500 К, коју је своту овде предао у благајну месног одбора радикалне странке г. Рада *Петаков*. Приложише: По 20 К: Светозар Влашкалић, парох, Јован Сузић, Миливој Пожарев и Рада Живковић; по 10 К: Рада Петаков, Лаза Каранов, Стеван Тубић, Максим Јеловац, Тоша Јовановић, Стеван Малетин, Драгић Тубић, Рада Станишин, Драга Јовановић, Жарко Живанов, Влада Петаков, Живан Тубић, Марко Каназир, Аца Куруца, Милорад Ивков, Ђорђе Ивановић, Милош Каназир, Живан Ракић, Рада Матејаш, Светозар Јеловац, Жарко Бачкалић, Нестор Нешин, Сима Живковић, Марко Јеловац, Стеван Петаков, Илија Ђомпарић, Светозар Суботин, Милан Вукосављевић, Светозар Попов, Ђока Петаков, Рада Бедов, Аца Вранић, Недељко Каназировић; по 8 К: Аца Тубић и Сава Живанов; по 6 К: Стеван Бедов, Рада Белоцић и Мија Јовановић; по 5 К: Сава Пругић, Каменко Томић, Пера Живанов и Мика Кирћан; по 4 К: Влада Михајловић, Милан Николић, Јован Деспотов, Рада Станулов, Славко Никшић, Глиша Јовановић, Нова Крунић и Милан Ђомпарић; по 2 К: Милош Барјактаров и Рада Станулов мл.

Из *Бешке* (у Срему) јављају нам ово: Код нас у Бешци се није могла одржати забава на дан Три Јерарха, јер од како је г. 1914. на варадинским бедемима стрељан наш честити парох г. Светозар Дујановић, а премештен из Бешке у Лаћарак наш вредни учитељ г. Ђорђе *Прерадовић* само зато што су радикали, остали смо ми, народ, за сада упућени сами на себе. Наша „интелигенција“ са нашим намет-попом Бутом на челу, сви су неке „демократе“, који се туђе од народа. Али смо ми зато ипак одржали у Бешци радикални дан на Три Јерарха и овај је крунисан лепим успехом. Заузимањем нашега сабрата Симе *Трифановића* и других наших једномишљеника скупљен је страначки принос од К 885·—. Људи су радо прилагали на агитационе цели радикалне странке, јер знају, да радикална странка није стварала своју страначку касу помоћу извозница, извозничара и ратних милијонара.

Брат Сима *Трифановић* нам је предао К 885·—, што их родољубиви бешчански радикали сакупише, а приложише: По 100 К: Јован Варићак, Ђока Варићак и Владимир Лупуровић; по 50 К: Милош Лупуровић, Антоније Јовановић и Сима Трифановић; по 40 К: Петар Пауновић; по 30 К: Тодор Бајић и Никола Старчевић; по 20 К: Петар Огризовић, Игњат Азарић, Јован Језеркић, Лазар Бајић, Петар Петровић, Милан Пиртић, Миша Нешковић, Јован Бајић мл., Драгутин Пауновић, Никола Бајић, Аћим Поповић и Живан Дражић гостионичар; по 10 К: Сима Релић, Влајко Божић, Стеван Батало, Катица Београдац, Милутин Старчевић, Стеван Шубић, Живан Грковић, Ђока Грковић и Сава Грковић; по 5 К: Светозар Јеринић.

Претплаћујте се на „Заставу“. Она је најраспрострањенији народни лист у Војводини.

Са конгреса трговаца, индустријалаца и занатлија,

одржаног у Н. Саду, на Три Јерарха 12. о. м.

На Три Јерарха је у Новом Саду овдашња Трговачко-Занатлијска Комора сазвала збор свих трговаца, индустријалаца и занатлија из Војводине, на ком су збору била претресана сва главна актуелна привредно-економска питања, и на коме је решено, да од збора изабрано изасланство лично преда појединим министрима резолуције, донесене на збору ради *побољшања* нашег привредно-економско-финансијског живота.

Депутација је 24. о. м. предала појединим министрима те резолуције, које гласе:

I.

Господину

Министру Трговине и Индустрије

Београд.

Заступници трговачког, индустријског и занатлијског сталежа из Војводине, који се на позив Трговачко-Занатске Коморе искупише на конгресу, 12. о. м. у Новом Саду, решили су једногласно, да поднесу Господину Министру следећу резолуцију с молбом, да се по истој одмах поступи, а примене реализују ради побољшања нашег економско-финансијског живота.

1. Пошто је овај конгрес свестан тога, да ће се само *здравом трговином* моћи осигурати наш и у најфинијим артеријама уздрмани економско-финансијски живот, то се умољава Господин Министар да сходно свима ратним наређењима изволи обнародовати тако једно наређење, по коме би Трговачка-Занатлијска Комора у Новом Саду на свом подручју извршила ревизију обртница, издатих од почетка рата 1914. год. до данас, као и да првостепене трговачко-занатлијске грађанске власти, приликом издавања нових, имају тражити компетентно мишљење Коморино. Исто наређење да важи за све Коморе на новим територијама.

2. Да Господин Министар изволи у споразуму са Господином Министром Исхране и Обнове Земље и Господином Министром Пољопривреде учинити све, што би ишло у принос развијању продукције аграрних продуката, а дозволе за извоз истих, да се издају *само држављанима Краљевства С. Х. С.* уз препоруку Коморе, и да се вредност извесних артикала има покрити само са новчаницама Краљевства С. Х. С., да би се тиме вредност наше валуте на страним тржиштима поправила.

У нади, да ће Господин Министар нашу представку уважити и у што краћем року учинити све, што је потребно, да се *питање*

са србијанске стране. И то по друму што је водио к нашем батаљону или, боље рекући, у Глушце. Тако сам морао, хтео не хтео, да се скријем код прве страже, јер су шрапнели са три стране унакрст падали. Те тек после пола сата могао сам даље.

На путу сам срео троје кухињских кола. На њих су пуцали Србијанци. Бадава су се окитили зеленим грањем, ипак су их опазили.

— Шта је, момче, јесте ли могли утећи? запитао сам првога кувара.

— Једва једном. А једнога коња другога батаљона на чисто убише мало час. Ено тамо само један мора да се мучи.

И доиста последња кола вукао је само један коњ.

— Како је то могуће, да је шрапнел само једнога коња убио а другога поштедио, кад су били једно поред другога?

— Са свим просто. Као да је неко нишанио, тако је вешто баш сред звезде ударен био. Само се извалио и зевнуо.

После тога уз пут срео сам више војника. Сви су ме радосно поздрављали, јер су ме добро познавали. А ја сам сваког појединце испитивао. Хтео сам тачно да дознам, где су поједини часници од јутрос распоређени, јер је од тога много зависило, да ли ћу данас моћи извести намеру своју. Сви су се искази слагали, да је мајор Витас добре воље и да је сам у својој подземној соби. Дакле добар знак! Моћи ћу без ичијег присуства, да му саопштим ствар. Само да ме који од часника пре не задржи.

Зато чим сам до главне страже стигао, нисам се задржао као обично, него сам сместа даље на леву страну скренуо. Ту је био батаљонски телефон а одма уз њега ниска собица мајора Витаса.

Дакле стигао сам мети. На слами опружен лежао је мајор Витас. У руци је држао неку књигу а устима димио дебелу цигару.

Кад ме је спазио, сав уздрхтан позвао ме унутра.

— Сагни мало главу, да се не удариш о греду, ослови ме наглашавајући лички.

— Па друкчије и онако не иде. Грозно, како ви овде живите! Сви ћете пропасти од влаге.

— И од големог трулежа и смрада.

Као да сам наручио тај говор, тако ми је добро дошао.

— Да не мислите, госп. мајоре, на силне лешине, што леже између нас и Србијанаца?

— Да. Оне од некога доба толико смрде, да смо се сви поболели.

На то сам га погледао пажљивије. Хтео сам да видим, да ли је заиста оболео. А после тога устежући се рекох му:

— Добро би било да покушамо код Србијанаца, да нас пусте, да сахранимо лешине.

— Право да ти кажем, и ја сам на то помишљао, само не знам, шта би пуковник Курелац на то рекао.

— Најбоље би било, кад ми њему ништа не бисмо јавили.

— Не знам, би ли то саветно било.

— Ако хоћете, да се што пре опростите смрада, не оклевајте без потребе.

— Да. Али ако неко то команди после јави?

— Ја држим, да отуда госп. мајор никакве неприлике не би имао.

— Ко то може предвидети! У војсци а особито у рату све је могуће.

— Ал' се ваљда неће пустити, да се цео батаљон разболи.

После кратког ћутања, метнувши прст на чело, рече:

— А би ли ти као батаљонски лечник смео са још двојицом часника пробати срећу?

На први мах као да нисам добро разумео. Изгледало ми је и сувише чудновато, да се мајор Витас тако брзо одлучио. Али да му не би што у очи упало, без устезања рекох му, да хоћу.

— Ако је то ваша жеља и заповест, готов сам одмах да пођем.

— Мораћеш неко време да сачекаш.

Затим је позвао ордонанса са телефона.

— Мико, позови у моје име поручнике: Реснера и Тишљара, да амо дођу. И то што пре.

Није ни минут потрајао а телефон је зврјао. Прво је позвата била 5, а после 8. компанија. Обе су се одма одазвале.

— Дакле господа тек што нису ту, рече смешећи се мајор Витас. Него пазите добро да вас не задрже преко.

— Ах, то Србијанци никада не би учинили. Код њих је задата реч светиња.

— Верујем. Али у рату и превара велику улогу игра.

— Разуме се. Ну наша мисија је сасвим невине природе.

После тога морао је мајор Витас сам на телефон. Звао га је стожер пука. Изгледа, да су се распитивали, да ли имаде што новога. То беше свако пре подне уобичајени рапорт.

Међутим су стигли из оближњег рова поручници Реснер и Тишљар. Обојица са марамицама на устима.

— Страшно како смрде лешине. Особито од како ветар са југа дува, отпоче сав забринут поручник Тишљар.

— Зато сам вас и позвао, одврати мајор Витас. Ето ту је и лечник батаљона. Пробајте вас троје отићи до Србијанаца и замолите их, да дозволе сахранити лешине.

— То је једини пут, да избегнемо заразу и кугу.

Затим смо сва тројица напустили мајора Витаса и што смо брже могли упутили се 5.-ој компанији. Она је лежала у полукругу

обртница и трговине доведе у правилан ток, остајемо

У Н. Саду, 12. фебруара 1920.

С поштовањем

Коста П. *Миросављевић* с. р.
председник Трговачко-Занатлијске Коморе.

Жарко *Слепчевић* с. р., председник конгреса,
Ђорђе *Ивковић* с. р., потпредседник конгреса,
Војислав *Ћурчин* с. р., тајник конгреса.

II.

Господину
Министру Финансија
Београд.

Заступници трговачког, индустријског и занатлијског сталежа из Војводине, који се на позив Трговачко-Занатлијске Коморе искупише на конгресу 12. о. м. у Новом Саду, решили су једногласно, да поднесу Господину Министру следећу резолуцију с молбом, да се по истој одмах поступи а примене реализују ради побољшања нашег економско-финансијског живота, и то:

1. Да се при *замени крунских новчаница* у исто доба повуку из промета и старе динарске новчанице те да остане једна валута. Замену круне у саразмеру 4:1 примамо с тиме, да ће се коначни однос установити тек тада, када се буду могли тачно установити укупни дугови, који терете нашу државу. Пре установљења коначнога односа да се саслушају све Трговачко-Занатске Коморе и све привредне организације.

2. Против *начина убирања порезе* у Војводини приморани смо да уложимо свој *енергичан протест*, јер док у осталим покрајинама нашег Краљевства то врше редовни порезни уреди, дотле у Војводини врше то повереници Министарства Финансија уз асистенцију ужег одбора, којега они сами именоваше. Основу, на којој се врши опорезивање, нико не зна а странка, која се опорезује, не бива ни заслушана, те се често догађа, да избачена пореза премаша вредност иметка опорезанога.

Порезне уреде у Војводини треба преустројити по обрасцу порезних уреда у осталим покрајинама те да се у читавој земљи убирање порезе врши по истом закону, а док се то не спроведе тражимо: а) да се у поменуту комисију узме један трговац и један занатлија, које Трговачко-Занатска Комора одреди; б) да се сваки опорезани и *саслуша* да би се тиме бар унеколико смањио број неправди.

3. У погледу нацрта Министра Финансија од 1. I. 1920. за *опорезивање ратне добити* констатујемо, да је такав начин опорезивања *до крајности неправедан*, јер не терети сваког подједнако. Тим нацртом погођени су само трговци и занатлије, а поседници земље и кућа нису, иако је и њихов иметак исто тако одскочио у вредности, као и роба трговчева или занатлијина (т. ј. која му је евентуално заостала од пре рата) а и приходи земљопоседника и куће-газда у истом саразмеру су порасли, као и код трговца и занатлије.

Јесте да су сада наши приходи у суми већи, но саразмера ефективне вредности према мирнодопскоме приходу стоји као 10:1. Спровођењем реченог нацрта земљопоседници и кућегазде остали би у својем поседу недирнути а трговци и занатлије били би лишени готово читаве своје зараде, коју су прикупили својим трудом за ових последњих 6 година.

Конгрес констатује, да би једино праведно било *опорезивање иметка*, но с тиме, да се пре свега установи *минимум*, који је за опстанак потребан и који под опорезивање не потпада. Кад се узме у обзир, да је такав минимум у мирно доба износио 40—50.000 К а да је данас све бар десет пута скупље, то би и тај минимум морао бар десет пута бити већи, дакле сса. 500.000 круна. Део имања преко тог минимума има се прогресивно опорезати од 5—20%. А да би се и ово опорезивање праведно спровело, треба позвати све странке, да свој иметак саме процене а држави остаје право, да према тој процени евентуално откупи то имање, ако јој процена изгледа ниска.

Конгрес тражи од Владе, да при састављању нацрта о опорезивању имања позове у првоме реду Тргов.-Занатске Коморе и најбоље стручњаке финансијских управа оних покрајина, које су у томе погледу најсређеније и које ће према томе имати и да сносе највећи део терета. Таким путем састављени нацрт да се поднесе Народном Представништву на одобрење.

У нади да ће Господин Министар нашу представку уважити и у што краћем року учинити све што је потребно, да се питање валуте и опорезивања доведе у правилан ток, остајемо

У Новом Саду, 12. фебруара 1920.

С поштовањем
(Исти потписи.)

III.

Господину
Министру Саобраћаја
Београд.

Заступници трговачког, индустријског и занатлијског сталежа из Војводине, који се на позив Трговачко-Занатске Коморе искупише на конгресу 12 о. м. у Новом Саду, решили су једногласно, да поднесу господину Министру следећу резолуцију с молбом, да се по истој поступи и примене остваре ради *побољшања нашег саобраћаја*, и то: 1. Да се уреди тачан саобраћај возова а отклоне досадање неуредности, због којих је човек и при кратком путу губио више времена, него што му је иначе потребно било и на много дужем путу. 2. Да се саобраћај возова доведе у склад са интересима појединих већих трговачко-обртничких центара и њихове околине. 4. Да се *убрза и осигура превоз робе*, да би се тиме избегао трошак скупих пратилаца и снашање грдних штета, које све неповољно утиче на установљење цена роби.

Тога ради да се поради на *што бржем васпостављању теретног железничког саобраћаја* преко Мађарске, да би се тиме скратио и пут робе, која нам долази из Аустрије, Немачке и Чехословачке а тиме да се растерети и пруга Загреб—Инђија.

4. Да се возни материјал бар у толикој мери поправи, у колико је то могуће, а нарочито да се *поправе прозори* особних кола, јер вожња у колима без њих директно је убитачна по публику.

У питању *расподеле угља* конгрес је утврдио чињеницу, да се то не може целисходно вршити на досадањи начин т. ј. путем државног надлештва, јер је доказано, да се ради без системе, на пр. из удаљених српских или чешких мајдана додељује се угаљ за Војводину, дочим у најближој близини: у Печују лежи око 1000 вагона готовог угља бескорисно. Резултат таког рада је то, да су индустријска подузећа остала без угља и пумпе наших ритова не раде а вода топи хиљаде јутара плодног земљишта.

Држава нека примора поседнике мајдана угља у један одбор, који ће држави гарантовати, да на време стави све количине угља, потребне за државу и њена подузећа, а остала количина нека се припусти слободном промету.

Умољавамо Господина Министра Саобраћаја, да у споразуму са г. Министром Руда и Шума предузме потребне кораке за уређење овога питања.

У нади, да ће Господин Министар нашу представку уважити и у што краћем року учинити све, што је потребно, да се наш саобраћај и расподела угља побољша а тиме отклоне и многе незгоде наше привреде, остајемо

У Новом Саду, 12. фебруара 1920.

С поштовањем
(Исти потписи.)

Производња алкохола од покварене хране.

Делегација министарства финансија у Новом Саду објављује:

Финансијско-Економски Комитет у седници својој од 14. фебруара 1920. донео је на предлог г. Министра Финансија ово решење: „С обзиром на *особито велику количину покваренога кукуруза* и несразмерно велику количину кукоља и грахорице у житу и знатну уродицу сирка у 1919., које постојеће пољопривредне и индустријске фабрике шпиритуса усљед несређених саобраћајних прилика и капацитета тих фабрика нису у стању прерадити, указује се потреба, да се *изузетно дозволи производња алкохола из такога материјала и на пецарским справама*, подложеним производном порезу и онде, где то до сада још није било дозвољено. С тога се под ниже наведеним условима изузетно дозвољава на територији Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца, сем Србије и Црне Горе, производња алкохола и у пецарама, подло-

---

баш пред првом ћупријом на самоме друму.

Дошавши до ћуприје, узели смо са собом једнога наредника. А затим једно за другим као гуске пузали смо преко јарка, што је иза ћуприје ископан био. У њему је наша прва стража лежала. Ту смо неко време морали пречекати. Хтели смо прво да јавимо Србијанцима наш долазак. Махали смо белим марамицама и викали, да се ко појави.

И доиста после неколико тренутака и са српске стране радили су исто тако. На то наш наредник искочи из јарка и нас једног по једног напоље извуче.

Кад смо горе били, Србијанци су нам довикивали, да дигнемо руке у вис а оружја ако имамо, да бацимо на земљу.

Затим смо се једно другоме приближавали. Они од Глушца, а ми из Ноћаја. За цело то време нисмо скоро ништа говорили. Само је поручник Реснер гунђао, да не пружимо руке Србијанцима, јер су нам они непријатељи. То би по његовом мишљењу било испод достојанства аустријског часника.

Кад смо на десет корачаји једно од другога били, стадоше оба Србијанца. Један од њих, часник, рече:

— Је ли по вољи, господо, да још ближе дођемо?

На што сам ја, што сам брже могао, одговорио:

— Како је наша мисија невине природе, можемо се слободно разговарати.

На то Србијанци приђоше сасвим близу.

Да здрава два човека! Срце ми је од радости закуцало, кад сам их видео, али ми је здрав разум заповедао, да останем хладан.

Мада је поручник Реснер саветовао, да се не одајемо, ко смо, први је он био, што се представио. Напослетку сам и ја дошао на ред.

— Поручник Ђаја, иначе гимназијски професор у Београду, рече часник српски.

На што ја одвратих;

— Др Живко Продановић, лечник.

— Да нисте ви откуда род са Продановићем истога имена, шефом банкнотског одељења у Народној Банци у Београду?

— Тако је.

На те речи моја два хрватска пријатеља су се само згледала. Видело се, да им није било право, што је ствар тако испала. А ја да бих забашурио њихово запрепашћење, почео сам укратко, да изнесем, што смо нас троје управо дошли.

На то поручник Ђаја примети, да он прво мора јавити даље, па тек онда нас о томе известити.

Ми смо после те изјаве могли сасвим лепо натраг се вратити. Али ратна радозналост с обе стране није нас хтела лако из својих канци да пусти. Морали смо, да се упустимо у даљи разговор.

Ја сам се међутим сишао до насипа посматрајући напете лешине у води. За мном је дошао и српски наредник, чије име нисам могао добро да разумем.

— Заиста је прека потреба, да се ови несретници једном покопају, рекох гласно.

На што наредник одврати: да је овај рат нечовечан и да се ни мало не пази на достојанство човеково.

За то време поручник Ђаја силно се смејао, слушајући Реснера и Тишљара. Зацело су ова двојица какву глупост рекли, правећи се и сувише јуначни пред њиме.

Ја и наредник могли смо од њих на десет корачаји удаљени бити. Крај нас уз бару повлачила се дрвена ограда. *Да бисмо што боље у воду могли гледати, наслонили смо се обојица на њу. У тај час сам из десног џепа извукао прекопирани план. Затим сам га на огради руком поклопио.*

Чим је наредник то приметио, брже него што сам мислио, приљубио се к мени. Ја нисам даље ништа друго имао да радим, до ли да дигнем мало десну руку са ограде а све друго је он извео. За часак па је план у његовом џепу био.

Одма затим, да остало друштво не би што приметило, вратили смо се к њима. Разговор је још увек живо текао. Али напослетку ипак смо се морали растати.

Остало је да се сутра поново састанемо, док Србијанци дознаду, шта ће им виша команда рећи.

Кад смо скоро до наше ћуприје натраг стигли, осврнули смо се и нехотице сва тројица.

У тај пар и Србијанци су нешто натраг гледали.

— Шта оно наредник у рукама држи? запита ме поручник Реснер.

— А откуд ја то да знам?! одвратих му хладнокрвно.

— Зацело војничку карту, рече тихо поручник Тишљар.

После тога њих двојица отишли су, да јаве мајору Витасу, шта смо са Србијанцима свршили. А ја друмом право кући у Ноћај.

Кад сам у собу ушао, затекао сам поручника Пајера, где ме нестрпељиво чека.

— Јеси ли предао план? била му је прва реч.

— Све је у реду.

— Е, онда збогом. Одмори се мало од узбуђења.

— Збогом, пријатељу Србије!

женом производном порезу *од покварене или за храну народа неупотребљиве хране* (брашнатих ствари, т. ј. покваренога кукуруза, кукоља, грахорице и сирка):

1. Ако поседници покварене хране као и оне, која сама по себи није употребљива за људску храну, докажу уверењем Котарске Области, да је храна заиста покварена и неупотребљива за исхрану народа. Тим уверењем има се уврстити и количина покварене хране, коју поседник мисли прерадити у алкохол. Ово уверење мора дотични поседник покварене хране заједно са пријавом о намераваном произвађању алкохола поднети одељку финансијске страже и држати га у просторији, у којој се врши произвађање алкохола за све време пословања и дати га свакоме на контролу овлаштеном органу на увиђај. После извршенога пореског пословања одузеће се ово уверење заједно са пореском билетом и ово уверење остаће као прилог ове билете.

2. Односно начина порезивања производног алкохола од покваране или неупотребиве хране прописују се два начина са обзиром на величину пецарске справе и то:

А. Пецарске справе од 50 литара запремине казана. Количина алкохола утврђује се код оних справа по производњи справе за печење путем *паушалације* на следећи начин: 1. као пуњење котла за печење узима се 80% потпуног т. ј. до висине за пуњење опредељеног отвора справе за печење измереног просторног садржаја котла за печење. Заокружење обавља се по постојећим прописима: 2. број пуњења рачуна се без обзира на саставне делове справе као и да ли се котао пуни само скидањем или без скидања капка, за време од 24 сата: а) код пецарских справа, код којих највећи унутрашњи пречник котла не прелази двоструку висину котла: *са 4 пуњења али се овим пецарским направама дозвољава 20% попуста дажбине;* б) код пецарских справа, код којих највећи унутрашњи пречник котла прелази двоструку, али не прелази троструку висину тога котла: *са 4 пуњења али без попуста дажбине;* в) код пецарских справа, код којих највећи унутрашњи пречник котла прелази троструку висину тога котла: *са 8 пуњења али се мора употребити збирни суд или контролномерни апарат.* У случају употребе збирнога суда или контролномерног апарата утврђује се количина алкохола по фактичном производу. И висина и пречник утврђује се непосредним мерењем палицом за мерење; 3. добитак алкохола утврђује се са 6 степени по сваком хектолитру комине; 4. стопа трошарине изнаша 40 круна од сваког хектолитарског степена алкохола. У осталом вреде прописи о паушалацији из године 1899. али само односно печења ракије од воћа.

Б. Пецарске справе преко 500 литара запремине казана. 1. количина алкохола утврђује се код ових справа по *фактичном производу* употребом збирнога суда или контролномерног апарата; 2. стопа трошарине изнаша 40 круна од сваког хектолитарског степена производног алкохола. Ови прописи важе од дана проглашења у службеним новинама па до 1. септембра 1920.

Пример ad А. 2. а. Казан измерен налевом воде има 266 лит. просторне запрем. Највећи унутрашњи пречник казана утврђен је са 84 см. А висина са 48 см. Количина алкохола и порез утврђује се на овај начин: 1. Пуњивост котла 266×80=212·8/100 литара. 2. Производивост направе за печење 212·8×4 =851·2 окр. 850 л. 3. Добитак алкохола 850×60=51/100 хект. степен. 4. Точарина: 51×40=2040 круна, од тога 20% попуста 408 круна Порез 1632 крупа.

Пример ad А. 2. б. Казан измерен налевом воде 294 1 простор. садрж. Највећи унутрашњи пречник утврђен је са 102 см. Висина казана 36 см. Израчунавање пореза за време од 24 сата: 1. Пуњивост 294×80/100 =235·20 л. 2. Производња 235·2×4=940·8 окр. 940 литара. Добитак алкохола 940×6/100=56·4 хект. степена. 4. Порез: 56·4×40=2256 круна.

Пример ad А. 2. в. Казан измерен налевом воде има 402 лит. прост. садрж. Највећи унутрашњи пречник утврђен са 145 см. Висина казана са 24 см. Израчунавање пореза за 24 сата: 1. Пуњивост 402×80/100=321·60 литара. 2. Производња 321·60×6=2572 литара. 3. Добитак алкохола 2570×6/100=154·2 хл. степена. 4. Порез 154·2×40=6168 круна.

МЛИНУ ВОЈИСЛАВА М. БРКИЋА у Великом Селу—Пожаревац, потребан је

спреман надмлинар,

који располаже са потребним документима о свом досадањем раду, као и

2 млинарска помоћника.

Понуде са документима слати на адресу: Вој. М. Бркић, Пожаревац, Жељезничка ул. 450.

2413 3—4

Народна Банка Д. Д. у Загребу.

Повишење главнице од К 30,000.000 на 50,000.000

ПОЗИВ НА СУПСКРИПЦИЈУ

50.000 комада деоница, гласећих на доносиоца по К 400·— насловне вредности у укупном износу од К 20,000.000·—.

На темељу своједобног овлаштења изванредне главне скупштине, а због изванредног успеха прошле супскрипције, те свеопће потребе за даљним капиталијама, одлучило је равнатељство Народне банке д. д. провести повишење деоничке главнице и емисију нових деоница под следећим уветима:

Деоничка главница од 30,000.000·— повисује се издањем нових 50.000 деоница по К 400·— ном., дакле за К 20,000.000·— **на К 50,000.000·—.**

2. Поседницима старих деоница придржава се 25.000 комада нових деоница, те им припада право на 3 старе деонице оптирати 1 нову уз цену од К 475·— по комаду нове деонице, заједно са 5% камата од 1. сечња 1920. до дана уплате.

3. Осталих 25.000 деоница као и евентуално неоптиране деонице излажу се јавној супскрипцији уз течај од 575·— са 5% камата од 1. јануара 1920.

4. **Супскрипција почиње 1. марта, а свршава 31. марта 1920,** а за супскрипције у Америци траје рок до 15. априла 1920.

5. Нове деонице имаду купон за годину 1920., те им припада право на дивиденду за исту.

6. Протувредност потписаних деоница ваља уплатити одмах, а најкасније до 31. марта 1920. односно 15. априла 1920 Евентуално недодељене деонице повратит ће се заједно са 3½% камата од дана уплате до повратка новца.

7. Супскрипција се обавља односно примају пријаве: У ЗАГРЕБУ: на благајни завода. У БЕОГРАДУ: Прометна банка. У БЕЛОВАРУ: Беловарска штедионица. У БРОДУ н. С.: Банка и мењачница Брдарић и друг, као афилијација Народне банке. У ДУБРОВНИКУ: Народна банка д. д. Загреб, филијала У ЉУБЉАНИ: Љубљанска кредитна банка д. д., Крањска дежелна банка, Кметска хранилница. У ОСЕКУ: Банка Ј. Краус и друг, Све филијале загребачких банака. На РЕЦИ: Хрв. централна банка д. д. У РУМИ: Задружна банка д. д. У САРАЈЕВУ: Хрватска централна банка. У СПЛИТУ: Задружни савез. У ВАРАЖДИНУ: Опћа штедионица д. д. У ЗЕМУНУ: Земунска штедионицо. У WIEN-У: Народна банка д. д. Загреб филијала Wien (уплате у југославенским крунама), док уплате могу следити такођер код свих загребачких завода те њених филијала. *У Сједињеним Државама:* У ЊУЈОРКУ: Garanty Trust Co., Emil Kiss, banker. У PITTSBURGH-У PA: Union Savings Bank. У AKRON O: Depositors Savings & Trust Co У MC KEESPORT PA: Jos. Roth & Co. У YOUNGSTOWN-У: Dollars Savings Bank. У ROCHESTER PA.: All Nations Bank.

8. Поседници старих деоница, који желе у смислу тачке 2. оптирати нове деонице, ваља да предложе код горе означених места супскрипције:

Тачно испуњену и потписану пријавницу уз назнаку пописа бројева старих деоница (у колико вису код завода у пологу) или међутомницу старих деоница.

9. Репартицију деоница супскрибираних у смислу тачке 3. придржава себи равнатељство.

10. Течајни (ажијски) добитак, који се получи код издања нових деоница, иде у корист редовите причувне закладе одбивши трошкове емисије и пристојбе, те дотације мировинског завода

11. За проведбу ове емисије створен је синдикат који зајамчује успех повишења деоничке главнице.

2435 1—3

КРАГУЈЕВАЧКА Шумадијска Банка.

Основни капитал	*Динара*	*520.000·—*
Фондови	„	*280.000·—*
Улог на штедњу	„	*1,500.000·—*

Жиро конт код Француско-Српске Банке.

Обавља следеће послове:

1. Ескантовање и ресконтовање меница, бонова, чекова, варанта.
2. Давање зајмова и отварање кредита по текућим рачунима на подлогу: робе, хартија од вредности и осталих сигурних вредности.
3. Врши наплате и исплате за текући рачун.
4. Прима робу у комисион у своје магацине.
5. Врши банкарске и мењачке послове.
6. Прима новац на штедњу под најповољнијим условима.

2429 1—3 *Управа.*

„СЛАВИЈА“

узајамно осигуравајућа банка у Прагу.

Равнатељство за краљевину Срба, Хрвата и Словенаца у Сарајеву. Генерална заступства у Београду, Загребу, Љубљани, Сарајеву и Осијеку.

Јамчевне причуве 142,000.000 чешких круна.

У Љубљани и Сарајеву властите палаче.

Осигурава

1.) против штета од пожара, грома и експлозије; зграде, покућство, робу, обртничка и индустријална подузећа, препоручује особито ПОЉОПРИВРЕДНА ПАУШАЛНА ОСИГУРАЊА;
2.) против штета од туче (леда);
3.) против штета од провалне крађе;
4.) против телесних незгода појединца и корпорација;
5.) децу против телесних незгода;
6.) штете проузрочене усљед законите јамчевне обавазатости;
7.) људски живот за случај смрти и доживљења; мираз женској деци; пензије, ренте и т. д.

Сва осигурања уз најповољније увјете! **Јефтине премије!**

Информације даје у свако доба најприправније:

„СЛАВИЈА“ **узајамно осигуравајућа банка у Прагу. Главно заступство Митровица**

2430 1—3 **Светислав Черевицки, трговац.**